IN PETRI BEMBI CARDINALIS MORTEM AC LAUDEM ECLOGAE TRES INCERTI...

Paolo Ramusio

IOANNI CASAE
Apostolicae Sedis apud Venetos Legato.

TV quidem tot, ac tantis in legatione ista honestissima occupationibus distineris, ut qui te inde uel leuiter auocent, in publica commoda peccare uideantur. Sed quoniam a puero ita institutus es, ut intermittere literarum studia non possis: atque ea te non tam occupatum impediunt, quam impeditum recreant: ideo & libenter legis, & eos, qui aliquo bonarũ artium genere alijs antecellunt, liberaliter amplecteris. Bembum certe Cardinalem (ut alios omittam) non tam ob amplitudinem dignitatis, quam ob raram excultae cuiusdam eruditionis opinionem, & earum omnium uirtutum, quae ad morum mansuetudinem, & facilitatem pertinent, uerissimã laudem, dilexisti. quod te iudicio non ambitione fecisse, illud indicat, quod defunctum laudare non desinis. Qua nos causa adducti treis eclogas, quibus illius interitus defletur, & uita laudatur, sub nomine tuo publicandas censuimus: ut & illae tuo patrocinio tutiores in lucem exirent, & tu si quando uacaret, eius laudationem legeres, quem summo honore dignum semper existimasti. Vale.

Ante Dei solium magni non uana precaris.
Ergo tuos demens Lycida iam desine questus,
Nec mœstis comple frustra clamoribus auras:
Sed tumulus uernis niteat, uiolisq;, rosisq;,
Et fluat in cineres nardus, nec desit amomum,
Assyrio stillet uenerabilis urna liquore,
Aeternumq; madens, Panchæis mercibus halet.
Nos, quoniam tacitis properat nox atra quadrigis,
Et sol Hesperio iam mergit in æquore currus,
Securum pastas pecudes in ouile uocemus.

HIERONYMUM Quirinum Ismerij F. apprime nobilem, Bembus Cardinalis ita dilexit, ut eum moriens, & in secundis hæredibus scripserit, & testamenti sui executorē esse uoluerit. Hic funeri interfuisse fingitur, & quas in consessu grauissimorum hominum lacrymas continuerat, eas peractis exequijs secedēs, fundere sub Thyrsidis persona inducitur. ubi & quā uanæ sint hominum spes, ostenditur, & Bembus sub Menalcæ persona, copiose atq; ornate laudatur, simul & de statua quam idem Quirinus illi Patauij erigendam curauit, & de monumentis, quæ extructurus est, mentio habetur.

MENALCAS.

EXtinctum Thyrsis Hetrusci ad Tybridis undam,
Insignem quondam numeris & uoce Menalcam
Spectarat, gemitumq; premens mœrebat inani
Luctu, non ausus tristeis effundere questus,
Dum lux, & sacræ prohibet reuerentia pompæ.
Mox ubi paulatim densis adoperta tenebris
Accessit, mouitq; atros nox humida currus:
Tristibus inferijs, & iustis rite peractis,
Iam pubes dilapsa uago pede discesserunt:
Ille unus nemorum procul in secreta recedens,
Astitit ad sacri fontis caput: hudaq; tollens
Lumina, & intendens geminas ad sydera palmas,
En ait, hic nostros memorare impune dolores
Iam licet, & longos lacrymarum effundere riuos.
Tu ne igitur terris, tu nuper adempte Menalca,
Mi sine sole diem, sine luna, & lumine noctes
Liquisti? & densis cuncta heu loca plena tenebris?
Nec mihi iam blandos uultus, nec docta licebit
Tempora mirari sacris redimita corymbis?
Nec te audire olim sola sub rupe canentem
Carmina, queis tu etiam tigres, sæuasq; leænas,
Suetus eras mulcere noua dulcedine uocis.
Non ego te posthac per florea rura uagantem
Aspiciam, uel quum nigris sol surgit ab Indis,
Hesperias uel quum pronis descendere in undas

Horret equis, uel quum properans nox humida cœlo,
Præcipitat, mollesq; inuitant sydera somnos.
Nam quæ te sæuo clauserunt funera somno?
Tristia nam quæ te fata absumpsere Menalca?
Cur non crudeles diuos, crudelia mœstus
Astra uocem, assiduos fundens é pectore questus:
Et complere parem tristi nemora auia fletu?
Ah dolor, ah moriens rupisti gaudia nostra:
Iam mihi sola super miserandæ tedia uitæ:
Iam requies ablata omnis. tua funera tristeis,
Heu nobis, urbiq; simul liquere dolores.
Præsidiumq;, decusq; tuis, tu magne Menalca
Solus eras, solus uita mihi carior ipsa.
Tu sacros fundens latices, tu plena quotannis
Pocula bina Pali statuens, armenta, gregesq;
Lustrabas carus diuis: pecuaria per te
Creuere, & nullo senserunt tempore morbos.
Tu musis flores, & serta uirentia Phœbo
Largitus, sic, & Musis, & Appolline, semper
Plenus eras: ut qui certasset carmine tecum,
Idem ille ex omni certamine uictus abiret.
Ergo tê montes, & flumina nota, magistrum
Pastorum optabant, Latios quicunq; per agros,
Aeriasq; alpes, pascunt & Celtica rura,
Quiq; Istrumq;, Albimq; bibunt, Rhenumq; bicornem.
Serta Pales, atq; alma Themis tibi terna parabant.

Ipſe pedum iam num tibi Pan Tegeæus eburnum
Fecerat, & medium fuluo diſtinxerat auro.
O me felicem ſi te ad faſtigia ſummi
Paſtoris, uidiſſe mihi mea fata dediſſent.
Quum tu iam felix, & iam Dijs proximus ipſis
Aſtares: totusq; tuo gauderet honore
Orbis: & auguſtis ſupplex daret oſcula plantis.
Et tu pacifera frontem redimitus oliua
Diffundens almæ pacis pia munera terris,
Solis ab occaſu, ſpectares ſolis ad ortum
Sub pedibus iam cuncta tuis uertiq; , regiq; ,
Aureaq; antiquæ renouares ſecula uitæ.
Vt dura aerio manarent robora melle,
Nectareq;, & niueo ſpumarent flumina lacte,
Et ferret tellus fruges ſine uomeris uſu.
Sed ſpes, & mea uota, leues quando irrita uenti
Spargunt: & cœli per mania nubila iactant:
Tu ſaltem decus obſcuræ Latonia noctis,
Et uos quæ tacito labentia ſydera curſu,
Aeternum ſignis per ſecula uoluitis annum,
Aridaq; aerijs renouatis roribus arua,
Dum querimur, caſus oro miſereſcite noſtri,
Lucidaq; obſcuris obducite nubibus ora.
Me miſerum, poſthac ſolus per luſtra uagabor.
Et notas urbes, populos, lucemq; peroſus,
Semper mœſta tua relegam tibi carmina morte,

Et flebo casumq; tuum, & tua fata Menalca.
Quem grauis undisono suspirans Adria tractu,
Quem mecum obducta turbatus fronte Metaurus,
Quem Tybris pater, atq; Arnus, quem lucidus amnis
Mincius, & fracta Medoacus arundine fleuit.
Fleuit & effracta lugubris Serius urna:
Cuius mille greges, armentaq; pinguia, pastor
Mollibus e stabulis ad pascua læta uocabat:
Quæ senior docto liquit pascenda Myconi.
Fleuerunt niuei circum caua flumina cycni.
Creuerunt lacrymis undæ, creuere fluenta,
Nec iam mœrentes solitus capit alueus amnes.
Quin arbusta prius cœlo tendentia ramos,
Nunc grauidum mœsto caput acclinata dolore,
Squallent, ceu tristi de cœlo fulgure tacta.
Ipsæ non syluæ frondes, non pascua colles,
Non campi segetes tulerunt, non pampinus uuas.
Et flos destituit languentes aridus herbas:
Destituere sui morientia prata colores.
Quæq; prius dulci complebant omnia cantu,
Demissis mœstæ pennis siluere uolucres.
Verum etiam fama est, fractis fornacibus Aetnam
Flammarum uomuisse globos, atrasq; fauillas,
Aetnam, quam fertur puer accoluisse Menalcas,
Dum cupidus Graiæ discit noua sibila cannæ,
Atq; Aetnea suo permulcet carmine saxa.

Adde, quod in sylvis miris simulacra figuris
Visa, indefectis implerunt saxa querelis.
Sed quid ego hæc frustra? aut quæ me dementia cœpit?
Quin potius, mea quando nihil suspiria prosunt,
Nec luctu, aut lacrymis, reuocantur fata profusis:
Quod possum, ne sola tuos testetur honores
Roma potens, laudum ponam monumenta tuarum,
Qua grauis Antenor miseræ post funera Troiæ,
Mansuras Teucris sedes, urbemq;, locauit:
Et Venetum genti fausta dedit alite nomen.
Hic, ego bina tibi niueo fulgentia saxo
Constituam gratus solenni altaria ritu: &
Annua præbebo festis spectacula ludis.
Hic, manus artificum te pulchro docta colore
Exprimet: ac Pario uiuum de marmore ducet:
Et notos fuluo uultus imitabitur ære.
Hic, quicunq; tuas aut uersu, aut uoce soluta,
Dixerit egregie laudes, sua præmia uictor
Accipiet: lætusq; uirum uolitare per ora
Gaudebit: gaude æternum uicture Menalca.
Hic, hominum ex animis nullo deleberis æuo.
At qua se magni pandit tibi regia cœli,
Pastores inter diuos lætabere: & illinc
Despiciens casus olim miserabere nostros:
Auertesq; metus omnes in uota uocatus.

Huius Eclogæ idem quod ſuperiorum eſt ar-
gumentum, niſi quod illic paſtores,
hic piſcatores introducuntur.

I O L A S

Mopſus & Dorylas.

IAm rapidi medium cœli ſol igneus orbem
Tranſierat, pronoq; urebat lumine pontum:
Mopſus arenoſo quum cedens littore mæſtus
Piſcator, nullamq; trahens ad littora prædam,
Deſpondere animum cœpit, cymbamq; reliquit:
Humidaq; expandens per duras retia cautes,
Dum ſiccat ciſtasq; leues, nodoſaq; lina
Sol ardens, uacuum iratus diuertit in antrum
Ingratos cupiens requie lenire labores.
Quo poſtquam uentum: rupes reſonare querelas
Miratus, uidet incuruo de littore triſteis
Fundentem queſtus Dorylam, quo doctior alter
Non fuit occulto deprendere gurgite piſces,
Et fundam iacere, & ponto trahere humida lina.
Mop. Accedensq; inquit. Doryla, quem triſtis ademptum
Sic gemis? ut flenti reſonent tibi littora & antra?
Dor. Ne luctus, ne rumpe meos reſpondit, & eheu,
Tu quoque communem mecum turbatus amicum

Flere para, & nostri miserum mori en tis Iolæ
Interitum: uitreis quem defleuere sub undis
Nereides: fleuit uicina per æquora Delphin,
Assuetos de more choros duxisse per undas
Non uisus, tristiq; horret ceu tabe peresus.
En passim Halcyones mœstæ, per saxa, per antra,
Tristia flebilibus complent maria alta querelis.
Quare agedum mœstos mecum Mopse incipe cantus,
Incipe, quandoquidem lenes caua littora fluctus
Pulsant, & sæui posuerunt murmura uenti.
Mop. Quis mihi te rapuit, quis te dulcissime Iola?
Nostræ olim requies, olim spes unica uitæ:
Nnnc lacrymæ, æternusq; mihi dolor & lamenta.
Nec te præsidium, ac nostræ spes magna iuuentæ
Aspicere, & sacræ licuit ferre oscula dextræ
Vltima, & occlusisse oculos in morte natantes.
Nec tibi ego inferias duxi, nec iusta peregi.
Quid primum querar? aut quo tristia pectora uertam?
Proh dolor, ah comitem tibi me ne immitis Iola
Spreuisti moriens? ambos eadem hora tulisset,
Et dolor infernas idem misisset ad undas.
Nereides noctras, oro, ingeminate querelas.
Quid iuuat umbrosis uitam producere in antris
Aequoris undisoni, quæ rauca subederit unda,

Si mihi delitiæ sint & solatia adempta?
Littoribus quin & scopulis, & luce relicta
Malle meam æquoreis uitam deperdere in undis
Certum est, ut monstris fiam noua præda marinis.
Nereides nostras, oro, ingeminate querelas.
Tu uitrei Proteu pastor gregis, incola ponti,
Et tu qui magno moderaris sæua tridenti
Aequora, nunc questus, oro, ingeminate recentes.
Ille etenim ante alios uestri reuerentior omnes
Qui fuit: & largos aris indicere honores
Suetus erat: nunc exigua est tumulatus arena.
Nereides nostras, oro, ingeminate querelas.
Tu uero ante tuas ades o Galatea sorores,
Et mecum defle casum infœlicis Iolæ.
Occidit heu procul á patria, notisq; propinquis,
Ille tibi ante omnes olim dilectus Iolas:
Qui nondum primæ uestitus flore iuuentæ,
Sicanias rupes, præruptaq; saxa Pelori
Te mirante nouo cantu complebat. at illi
Mamertina modis resonabant littora miris.
Non ut amans olim Siculas Polyphemus ad undas
Dum caneret blanda scopuli pendentis in umbra,
Candidior folio niuei Galatea ligustri.
Sed causas rerum, & magni primordia mundi,
Igneus

Igneus ut uario ſol luſtret lumine terras,
Vt mane Eois primum ſe tollat ab undis,
Rurſus & Heſperio nitidum caput æquore mergat.
Cornibus in plenum ut redeat noua luna coactis.
Vtq; regat Graias Helice formoſa carinas.
Cur ter in abruptum fluctus male ſana Carybdis
Sorbeat, effractas reuomens ad littora puppes,
Naufragaq; anguſto diſpergens corpora ponto:
Cur ingens miris exæſtuet ignibus Aetna,
Et procul oſtentet Lipare fumantia ſaxa:
Vt Deus æterno uigeat uiuacior æuo.
Vtq; domum hanc mundi, qua ſtruxit, temperet arte.
Omnia quæ ſenior puero monſtrauit Amyntas,
Et dixit, magnus fies olim iſta canendo:
Nereides noſtras, oro, ingeminate querelas.
At uos o mecum ſcopuli, mecumq; recurua
Littora, quæ Adriacas obiectis cautibus undas
Frangitis, incurſus quoties grauis excitat auſter:
Littora, Tyrrheni fluctu pulſata profundi
Occiduas Zephyrus tunc cum iactauit arenas,
Plangite dilecti caſumq; & funus Iolæ.
Tu mecum Benace ſenex hunc plange marinis
Fluctibus; & mœſtas reſonet tibi Sirmio uoces.
Siſtite Nereides, noſtros iam ſiſtite queſtus.

Dor. *Dulce tui resonant numeri, tua carmina dulce,*
Nec niuei uoces cycni sentire canoras
Malim, quum liquidi circum stagna ampla Caystri,
Flebilibus numeris notas moriturus ad undas
Conqueritur, retinetq; nouo uaga flumina cantu:
Non quas Halcyones mœstæ fudere querelas,
Quum tutos placido condunt super æquore nidos.
Verum agedum Hesperias quando procul aspicit undas
Sol, & adhuc sero non surgit uesper olympo:
Mopse tuos itera cantus, Mopse incipe rursus:
Et scopuli questus iterent, & saxa querelas:
Vt uernas inter frondes quum Daulias olim
Deflet mater Itym, resonant arbusta, nemusq;:
Suauior & semper repetito carmine uox est.
Sic tibi, seu tremula moderabere arundine linum,
Siue per immensum deduces retia pontum,
Sit mare compositum: uitrea sit piscis in unda
Plurimus: & curuos imprudens appetat hamos:
Sic tibi sufficiat squalentes Adria conchas:
Sic iuuet has, æquor qui cuspide temperat artes.
Mop. *Ne nostros Doryla cogas renouare dolores:*
Ne ue iterum tristes effundere pectore uoces:
Dum refero, crescit dolor, & noua cura recursat:
Nec potis est superas tristis uox ire sub auras,